

MA’NAVIY TARG‘IBOT TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA NAMOYON BO‘LISHINING TARIXIY VA ZAMONAVIY SHAKLLARI

Xoliqulov Asliddin Habibulloyevich

Termiz davlat pedagogika instituti magistranti

Telefon: +998(99) 670 99 28

asliddinhabibulloyevich@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ma’naviy targ‘ibot tushunchasining mazmun-mohiyati, uning tarixiy ildizlari va zamonaviy shakllari chuqur tahlil qilingan. Muallif ma’naviy targ‘ibotning jamiyat hayotidagi o‘rni, uning tarixiy va madaniy jarayonlar bilan bog‘liqligi, shuningdek, axborot asrida uning yangi ko‘rinishlari haqida ilmiy asoslangan mulohazalarni keltirgan. Shuningdek, targ‘ibot ishlarining samaradorligini oshirish yo‘llari yuzasidan takliflar bildirilgan.*

Kalit so‘zlar: *Ma’naviyat, targ‘ibot, an’ana, xalq og‘zaki ijodi, din, tasavvuf, yoshlar, zamonaviy, g‘oya.*

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari asrida insoniyatning ma’naviy hayotida tub o‘zgarishlar yuz bermoqda. Bu jarayonlarda yosh avlodni ma’naviy barkamol qilib tarbiyalash, ularning ongida milliy g‘urur va tarixiy xotirani mustahkamlash, yot g‘oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish maqsadida ma’naviy targ‘ibot muhim o‘rin tutadi. Ushbu maqolada "ma’naviy targ‘ibot" tushunchasining mohiyati, uning tarixiy ildizlari va zamonaviy jamiyatda qanday shakllarda namoyon bo‘layotgani tahlil qilinadi.

Ma’naviy targ‘ibot tushunchasining mohiyati

Ma’naviy targ‘ibot – bu jamiyat a‘zolari ongiga ijobiy g‘oyalar, qadriyatlar, axloqiy me‘yorlar va milliy o‘zlikni anglash kabi tushunchalarni singdirish, mustahkamlash jarayonidir. Targ‘ibot arab tilidagi "targhib" – rag‘batlantirish, undash ma’nosidan kelib chiqqan. Bu jarayon ma’rifiy, mafkuraviy va tarbiyaviy faoliyatlar orqali amalga oshiriladi. Ma’naviy targ‘ibot – insonning ma’naviy olamini boyitishga, axloqiy yetuklikka erishishiga xizmat qiluvchi harakatlar majmuasidir. Bu harakatlar jamiyatdagi ijtimoiy ongni boshqarish vositasi sifatida ham ishlaydi.

Ma’naviy targ‘ibotning tarixiy shakllari

O‘zbekiston tarixida ma’naviy targ‘ibot qadimdan xalq ongini shakllantirishda asosiy vosita bo‘lgan. Og‘zaki xalq ijodi, diniy targ‘ibot, tasavvuf, an’anaviy marosimlar orqali axloqiy qadriyatlar targ‘ib etilgan. Bahodirlik dostonlari, Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy kabi allomalarning asarlari buni tasdiqlaydi.

O‘zbekiston tarixiga nazar solsak, ma’naviy targ‘ibot qadimdan xalq ongini shakllantirishda asosiy vosita bo‘lgan. Uning tarixiy shakllari quyidagilar orqali namoyon bo‘lgan:

Xalq og‘zaki ijodi orqali targ‘ibot:

Qadimda xalq orasida ertak, doston, maqol va matallar orqali axloqiy qadriyatlar singdirilgan. Bahodirlik eposlari, masalan, "Alpomish", "Go‘ro‘g‘li" asarlari yoshlar ongida vatanparvarlik, sadoqat, fidoyilik kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qilgan.

Din va tasavvuf targ‘iboti:

Islom dini orqali imon, taqvo, sabr-toqat, halollik targ‘ib etilgan. Xorazmiy, Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy kabi allomalar o‘z asarlari orqali ijtimoiy-ma’naviy qadriyatlarni targ‘ib qilishgan. Masalan, Navoiy asarlarida insonparvarlik, mehr-oqibat, sabr va adolat singari fazilatlar ko‘p uchraydi.

Mahalliy an‘analar orqali targ‘ibot:

Ota-onalar, oqsoqollar, ustozlar orqali qadriyatlar nasldan naslga o‘tgan. To‘ylar, marosimlar, diniy bayramlar ma’naviy qadriyatlarni targ‘ib qilish maydoni bo‘lgan.

Mustaqillik yillarida ma’naviy targ‘ibotning rivojlanishi

O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, ma’naviy-ma’rifiy soha davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Ma’naviyat va Ma’rifat markazlari, Yoshlar ittifoqi, Imom Buxoriy markazi kabi tashkilotlar faoliyat olib bormoqda. Qator qonun hujjatlari va farmonlar qabul qilinib, bu soha huquqiy asos bilan mustahkamlandi.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, ma’naviy-ma’rifiy soha davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov va hozirgi Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan bu yo‘nalishda muhim hujjatlar, qaror va konsepsiyalar qabul qilindi.

"Ma’naviyat va Ma’rifat" markazi, Yoshlar ittifoqi, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi, Imom Buxoriy markazi kabi tashkilotlar yoshlarni ijtimoiy-ma’naviy hayotga jalb etish bilan shug‘ullanmoqda. Respublika bo‘ylab targ‘ibotchilar guruhi shakllantirilgan.

"Ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish to‘g‘risida"gi farmonlar asosida davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. "Yoshlar siyosati", "Ommaviy axborot vositalari to‘g‘risida", "Ta’lim to‘g‘risida"gi qonunlar bu boradagi faoliyatni huquqiy jihatdan mustahkamladi.

Zamonaviy ma’naviy targ‘ibot shakllari

Zamonaviy jamiyatda ma’naviy targ‘ibot yangi vosita va shakllarda namoyon bo‘lmoqda. OAV, ijtimoiy tarmoqlar, ta’lim tizimi, san’at va madaniyat bu jarayonda faol ishtirok etmoqda. Bloggerlar, olimlar va psixologlar orqali yoshlar orasida milliy qadriyatlar ilgari surilmoqda.

Bugungi raqamli jamiyatda ma'naviy targ'ibotning shakllari ham o'zgargan va quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda:

1. Ommaviy axborot vositalari orqali targ'ibot:

Televizion ko'rsatuvlar, radiodasturlar, gazeta va jurnallar orqali ma'naviy qadriyatlar yoritilmoqda. "Munosabat", "Yangi hayot", "Ma'naviyat saboqlari" kabi eshittirish va ko'rsatuvlar buning yaqqol misoli bo'la oladi.

2. Ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ibot:

Facebook, Telegram, YouTube, TikTok platformalarida targ'ibot videolari, ma'ruzalari, motivatsion kontentlar tarqatilmoqda. Bunda ayniqsa blogerlar, yosh olimlar, psixologlar va mutaxassislar faol ishtirok etmoqda.

3. Ta'lim tizimi orqali targ'ibot:

Maktab va oliy ta'lim muassasalarida "Ma'naviyat darslari", "Tarixiy meros saboqlari" o'tkazilmoqda. Ustoz-shogird an'anasi orqali yoshlar ongiga milliy g'urur singdirilmoqda.

4. Madaniyat va san'at orqali targ'ibot:

Teatr sahnalari, filmlar, qo'shiqlar, ko'rgazmalar orqali tarbiyaviy g'oyalar targ'ib qilinmoqda. "Yangi O'zbekiston – yangi hayot" g'oyasi ostida ijodiy loyihalar amalga oshirilmoqda.

Ma'naviy targ'ibot samaradorligini oshirish yo'llari

Targ'ibot mazmuni va shakli auditoriyaga mos bo'lishi, zamonaviy texnologiyalardan keng foydalanilishi lozim. Yoshlar orasida ijobiy g'oyalarni yoyish uchun qisqa, tushunarli, vizual va interaktiv materiallar zarur. Shuningdek, targ'ibot faoliyatini olib boradigan yetuk mutaxassislar tayyorlash zarur.

Zamonaviy sharoitda targ'ibotning mazmuni, uslubi va auditoriyasiga moslashuvchan bo'lishi lozim. Buning uchun: Yoshlar tilida, ularga yaqin uslubda, kreativ va qisqa shakllarda taqdim etilishi kerak. Ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyat tizimlashtirilib, professional kontent yaratilishi zarur. Har bir sohada ma'naviy targ'ibotni olib boruvchi yetuk kadrlar tayyorlash muhim.

Xulosa

Ma'naviy targ'ibot – jamiyatning axloqiy asoslarini mustahkamlovchi, yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalovchi muhim vositadir. U qadimiy an'analar bilan bog'liq bo'lgan holda, zamonaviy texnologiyalar vositasida yangi shakllarda davom etmoqda. Tarixiy ildizlarimizga tayanib, zamonaviy imkoniyatlardan oqilona foydalansak, ma'naviy targ'ibot jamiyatimiz taraqqiyotiga xizmat qiluvchi kuchli omil bo'lib qoladi. Bu jarayonni ilmiy, tizimli va samarali tashkil etish jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I .A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. -T.: Ma'naviyat, 2008 yil
2. Milliy g'oya: targ'ibot texnologiyalari va atamalar lug'ati (Mas'ul muharrir I.Ergashev). -T.: Akademiya, 2007 yil.
3. Otamurodov S. Globallashuv va milliy-ma'naviy xavfsizlik. -T.: O'zbekiston, 2013 yil.
4. Xoliqov I., Sobirova M., Rustamov M. Ma'naviyatning axloqiy asoslari. - T.:TDPU, 2013 yil.
5. Ma'naviyat asoslari: O'rta umumta'lim maktablarining 10-11-sinflari va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi muassasalari uchun darslik / V.Qo'chqorov, O.Mahmudov, Z.Zamonov. - Ikkinchi nashr. - Toshkent: Yangiyo'l Poligraf Servis, 2018 yil.
6. Sobirova M., Xoliqov E. Etnomadaniyat. O'quv qo'llanma. - T.: “INN0VATSIYA-Z1Y0”, 2019 yil.